

4. Exploding topics “How Many Companies Use AI?”. 2025. URL: <https://explodingtopics.com/blog/companies-using-ai> (дата звернення: 02.04.2025).
5. Forbes. How businesses are using Artificial Intelligence. 2024. URL: https://www.forbes.com/advisor/business/software/ai-in-business/#how_businesses_are_using_artificial_intelligence_section (дата звернення: 02.04.2025).

УДК 330:336

Суховерша Володимир

аспірант кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

м. Тернопіль

Науковий керівник: Ціх Галина

кандидат економічних наук, професор

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

м. Тернопіль

ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІНСЬКИХ І БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ЯК КЛЮЧОВИЙ ВЕКТОР КОНКУРЕНТНОГО РОЗВИТКУ

У сучасних умовах цифрової економіки та глобальної конкуренції підприємства змушені шукати нові шляхи підвищення ефективності та гнучкості. Одним з ключових напрямів трансформації бізнесу стає інтелектуалізація управлінських і бізнес-процесів — тобто впровадження цифрових технологій, аналітики, систем штучного інтелекту (ШІ), автоматизованих платформ для прийняття рішень. Інтелектуалізація охоплює не лише автоматизацію рутинних операцій, але й глибинну зміну підходів до управління, де рішення приймаються на основі аналізу великих масивів даних, прогнозного моделювання, цифрових двійників процесів та інтеграції інформаційних систем. Як влучно зауважив Пітер Сондергард, аналітик компанії Gartner, «інформація — це нафта XXI століття, а аналітика — двигун внутрішнього згоряння». Саме здатність обробляти й використовувати дані стає рушієм нової бізнес-логіки.

У цьому контексті, в управлінській сфері інтелектуалізація реалізується через упровадження низки інноваційних інструментів, які формують нову якість стратегічних рішень. Одним із ключових інструментів є системи підтримки прийняття рішень (Decision Support Systems, DSS) — інформаційно-аналітичні комплекси, що допомагають керівникам оцінювати альтернативи, прогнозувати результати рішень і формувати обґрунтовані стратегії. Такі системи зазвичай включають модулі статистичного аналізу, візуалізації даних та імітаційного моделювання, що дозволяє працювати з різними сценаріями в умовах невизначеності. Не менш важливим є впровадження систем управління підприємницькими ресурсами (Enterprise Resource Planning, ERP), які забезпечують єдину інформаційну базу для всіх основних функцій компанії — фінансів, виробництва, логістики, управління персоналом. Завдяки ERP-системам підвищується точність планування, зменшуються дублювання операцій, забезпечується узгодженість дій між відділами. Поряд із цим, системи управління взаєминами з клієнтами (Customer Relationship Management, CRM) дозволяють підприємствам акумулювати та аналізувати інформацію про клієнтів, відстежувати їхню поведінку, персоналізувати маркетингові кампанії та підвищувати якість обслуговування. Додатковим напрямом інтелектуалізації є впровадження систем управління ланцюгами постачань (Supply Chain Management, SCM), які координують потоки товарів, інформації та фінансів від постачальників до кінцевого споживача. SCM-системи забезпечують оперативне управління запасами, логістикою, термінами постачання та дають змогу знизити витрати завдяки прозорості ланцюга постачань і більш точному прогнозуванню попиту. Окрему роль у сучасному управлінні відіграють хмарні технології, які дозволяють зберігати дані,

запускати аналітичні інструменти та взаємодіяти з усіма учасниками процесу в єдиному цифровому середовищі. Завдяки хмарним платформам управління мають доступ до актуальної інформації в будь-який час і з будь-якого місця, що особливо актуально в умовах гнучких або дистанційних форматів роботи. Крім того, хмарні сервіси підтримують функціонал для стратегічного планування, автоматизованого моделювання бізнес-сценаріїв і інтеграції з іншими цифровими інструментами, що посилює адаптивність та інноваційність управлінських процесів.

Паралельно з трансформацією управлінської сфери, інтелектуалізація активно проникає і в операційні бізнес-процеси, істотно змінюючи їхню структуру та логіку функціонування. Насамперед це виявляється у зростанні продуктивності завдяки автоматизації типових операцій, що дозволяє скоротити часові й трудові витрати, мінімізувати ймовірність помилок і підвищити загальну ефективність виконання завдань. Особливе місце в цьому процесі посідає роботизація рутинних завдань (Robotic Process Automation, RPA) — технологія, яка дає змогу автоматизувати повторювані дії, що виконуються за чіткими правилами, як-от обробка запитів, введення даних, звірка документів. RPA зменшує залежність від людського фактора, підвищує точність операцій та прискорює їх виконання, вивільняючи персонал для виконання більш складних і креативних завдань. Водночас ключову роль у цифровій трансформації бізнес-функцій відіграє аналітика великих даних (Big Data), яка забезпечує обробку та аналіз масивів неструктурованої й структурованої інформації з різноманітних джерел — від CRM-систем, соціальних мереж, сайтів і мобільних додатків до сенсорів IoT та даних про транзакції.

Завдяки сучасним алгоритмам обробки даних, бізнес має змогу отримувати цінні інсайти про поведінку споживачів, формування попиту, регіональні особливості, сезонні коливання тощо. Це створює передумови для більш глибокого розуміння потреб клієнтів, персоналізації пропозицій, а також точнішого прогнозування ринкових трендів і потенційних ризиків. Крім того, така інформаційна основа дозволяє приймати обґрунтовані рішення в управлінні інноваціями, ризиками та персоналом. Завершальним етапом цифрової трансформації бізнес-процесів є широке впровадження хмарних сервісів і технологій Інтернету речей (IoT), що забезпечують безперервний обмін інформацією між пристроями, системами й підрозділами компанії в реальному часі, підвищуючи адаптивність, масштабованість і швидкість реагування на зміни зовнішнього середовища. Інтелектуалізація бізнесу є не лише технологічним, а й стратегічним викликом, що вимагає від компаній гнучкості мислення та готовності до постійного навчання. Як зазначав Пітер Друкер, «єдина справжня перевага, яку має бізнес у майбутньому, — це його здатність до навчання швидше, ніж конкуренти».

У сучасних умовах цифрової економіки ця здатність безпосередньо пов'язана з умінням інтегрувати новітні інструменти аналізу, автоматизації та управління знаннями. Підтвердженням цього є й слова Білла Гейтса: «Інформаційні технології й бізнес стали невіддільними. Ніхто не може говорити про один без іншого». Тож ключ до сталого розвитку й конкурентної переваги полягає у поєднанні технічної інноваційності з людським капіталом, спроможним мислити системно, бачити складні взаємозв'язки та перетворювати дані на цінність. У цьому контексті інтелектуалізація виступає не просто технологічним трендом, а новою філософією управління, що переосмислює саму природу бізнесу.

Перелік використаних джерел:

1. Карлова, О., Малишевський, Ю. Інтелектуалізація процесів управління підприємствами в умовах глобалізаційних змін. Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка. 2024. 19(38). URL: [https://doi.org/10.33296/2707-0654-19\(38\)-11](https://doi.org/10.33296/2707-0654-19(38)-11)
2. Прохорова, В., Шкуренко, О., & Пікула, Г. (2024). Вплив глобалізаційних змін на управління інтелектуальним потенціалом підприємств. Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка, 18(36). [https://doi.org/10.33296/2707-0654-18\(36\)-16](https://doi.org/10.33296/2707-0654-18(36)-16)
3. Kryshchanovych, M. Impact of intellectualization on the management system in public service activities in society. *Socio-economic relations in the digital society*, 2024. 4(54), P. 71-72.

УДК 339.13:004.8:658

Ференц Віра

студентка 3 курсу

спеціальності «Підприємництво та торгівля»

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

м. Тернопіль

Науковий керівник: Тимошик Наталія

кандидат економічних наук, доцент

доцент кафедри економіки та фінансів

Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя

м. Тернопіль

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПОСИЛЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ БІЗНЕС-МОДЕЛЕЙ У СФЕРІ ТОРГІВЛІ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Інтенсивний розвиток цифрових технологій у XXI столітті спричинив фундаментальні зміни в структурі економіки, бізнес-середовищі та поведінці споживачів. Серед інноваційних технологій, які мають найбільший трансформаційний потенціал, провідне місце посідає штучний інтелект (ШІ). Застосування інтелектуальних систем значно змінює характер функціонування підприємств, зокрема у сфері торгівлі, де традиційні бізнес-моделі поступово трансформуються у бік автоматизації, персоналізації послуг та аналітики даних у реальному часі.

Метою дослідження є аналіз впливу ШІ на трансформацію бізнес-моделей торговельних підприємств, визначити ключові переваги, ризики і бар'єри впровадження інтелектуальних технологій та окреслити перспективи їх розвитку з урахуванням міжнародного та українського досвіду.

У роботі використано загальнонаукові та прикладні методи дослідження: аналіз наукових публікацій та нормативних документів, кейс-метод (вивчення практик міжнародних і вітчизняних компаній), порівняльний аналіз рівнів цифровізації бізнесу, а також методи систематизації та узагальнення емпіричних даних.

Штучний інтелект дедалі активніше інтегрується в діяльність торговельних підприємств, змінюючи операційні процеси, механізми обслуговування клієнтів, підходи до управління товарними запасами та маркетингові стратегії. Застосування чат-ботів, віртуальних помічників, інтелектуальних систем прогнозування попиту, технологій розпізнавання зображень і обробки природної мови дозволяє суттєво підвищити ефективність і скоротити витрати.

Особливої актуальності набуває використання систем персоналізованих рекомендацій, що аналізують поведінку споживачів і підбирають товари відповідно до їхніх індивідуальних уподобань. Такі підходи дозволяють підвищити задоволеність клієнтів, рівень продажів і лояльність до бренду. Також інтелектуальні алгоритми активно застосовуються для оптимізації логістики, управління ланцюгами постачання та автоматизованого ціноутворення.

Прикладами успішного впровадження ШІ в торгівлі є такі компанії, як Amazon, Alibaba, Walmart, які використовують інтелектуальні рішення у всіх ланках бізнес-моделі — від складських процесів до взаємодії з кінцевим споживачем. Вони демонструють високу ефективність у роботі з великими обсягами даних, реалізують складні системи прогнозування і динамічного ціноутворення, що дозволяє їм підтримувати конкурентні переваги.